

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Ю.С. Худолій, кандидат економічних наук,
Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка

© Худолій Ю.С., 2015.

Статтю отримано редакцією 10.06.2015 р.

Вступ. У сучасних умовах, що склалися у фінансовому секторі України, проблема концентрації банківського капіталу, забезпечення необхідних джерел і дієвих механізмів управління рівнем капіталізації банківської системи набуває все більшої актуальності, що є необхідною умовою подальшого розвитку банківського сектора України, а також відповідає вимогам європейських фінансових інститутів щодо забезпечення стійкості банківського ринку.

Проблема управління капіталізацією банків є питанням загальної фінансової стабільності, автономності та стійкості до зовнішніх і внутрішніх ризиків банківської системи, а отже, питанням належного виконання банками прийнятих на себе зобов'язань. Тому якість та ефективність розв'язання зазначені проблеми впливає на надійність усієї економічної системи України та динаміку подальшого її розвитку.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. В українській науковій літературі проблеми концентрації та консолідації, а також управління капіталізацією банків висвітлювалися багатьма відомими вченими та практиками. Так, О.Д. Вовчак досліджувала досвід управління концентрацією банківського капіталу [3]. В. Герасименко й Р. Герасименко розглядали проблему управління власним капіталом банку в Україні в умовах фінансової кризи [4]. У роботах В.В. Гірняк і Н.В. Дунас проведено комплексне дослідження управління процесами оптимізації структури капіталу банку за умов розвитку банківської системи України [5]. В.В. Коваленко детально вивчав методи оцінювання та напрями підвищення капіталізації українських банків [6]. В.І. Міщенко значну увагу у своїх дослідженнях приділяв сьогоденню й перспективам капіталізації банківської системи України [7]. С.М. Савлук досліджував особливості та шляхи нарощення власного капіталу комерційного банку [8]. У роботах Р.А. Слав'юка увага зосереджена на методологічних основах аналізу капіталізації комерційних банків [9]. Однак, незважаючи на вагомий внесок вітчизняних науковців у розроблення проблем концентрації банківського капіталу та капіталізації банківської системи, ще не вирішено питання обґрунтування конкретних форм і сучасних методів управління капіталізацією банків в Україні.

Постановка завдання. Для висвітлення зазначених питань ми поставили такі завдання: виділити фактори, що впливають на процес управління капіталом банківської установи; розглянути сучасну концепцію управління капіталізацією банків в Україні.

Основний матеріал і результати. В умовах фінансово-економічної нестабільності надійність та фінансова стійкість банків в Україні багато в чому залежить від ефективного управління їх капіталізацією.

Банківська установа, виступаючи посередником між суб'єктами господарювання як із профіцитом коштів, так і їх дефіцитом, самостійно визначає політику залучення ресурсів, закладаючи при цьому в стратегію свого розвитку пріоритетні джерела й механізми їх залучення. При цьому, відповідно до вимог регулятора, банк повинен підтримувати адекватне співвідношення між власними і залученими ресурсами. Оскільки незбалансованість у структурі ресурсів може призвести до фінансових втрат та погіршення показників, котрі характеризують фінансову стійкість банків, і відповідно до погіршення його позицій на ринку банківських послуг.

Отже, основне завдання, що стоїть перед банківським менеджментом, – сформувати такий банківський капітал, який забезпечив би підтримку стабільного рівня доходів, а також сприяв зміцненню позицій банку на відповідному рівні, для залучення необхідних банківських ресурсів на вигідних умовах. У зв'язку із цим, капіталізація є необхідною складовою управління банківською діяльністю. При цьому потрібно враховувати внутрішні й зовнішні фактори, що впливають на управління капіталізацією банків. Внутрішні фактори управління капіталізацією банків характеризуються тим, що керуючі впливи формуються всередині самого банку, а при зовнішньому відповідно – ззовні.

Таким чином, формування сучасних засад концепції управління капіталізацією банків, не можливе без урахування впливу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів на цей процес.

Зовнішні фактори, що мають суттєвий вплив на процес управління капіталізацією банку, наведено на рисунку 1.

Рис. 1. Внутрішні фактори управління капіталізацією банківської установи

*Складено автором

Що стосується внутрішніх факторів, то, як наведено на рис. 2, до внутрішніх факторів управління капіталізацією банків відносять: стратегію розвитку банку, систему корпоративного управління, систему внутрішнього контролю, фінансовий стан банку [10].

Рис. 2. Класифікація внутрішніх факторів управління капіталізацією банку

Таким чином, як внутрішні, так і зовнішні фактори створюють комплексний вплив на процес управління капіталізацією банку, від них залежать перспективи його функціонування й вибір стратегічної цілі, реалізація якої повинна здійснюватися відповідними механізмами.

Механізми управління капіталізацією банку – сукупність прийомів і методів цілеспрямованого розв’язання проблем, пов’язаних з формуванням та використанням капіталу банку для забезпечення максимальної економічної вигоди і стабільного функціонування банку в поточному та перспективному періодах [10].

Отже, розроблення сучасних концептуальних підходів до вибору джерел, способів, методів, інструментів і важелів нарощування капіталу банку, спрямованих на забезпечення його достатності, що зрештою визначає зміст процесу управління капіталізацією банку на макро- та мікрорівні, є актуальним.

Формування й вироблення сучасної концепції управління капіталізацією банку потребує виокремлення принципів, на яких вона має ґрунтуватися. Спираючись на дослідження, до цих принципів доречно віднести такі:

1. наукову обґрунтованість процесу управління капіталізацією банків, що базується на положеннях діалектичної теорії пізнання, вимогах економічних законів, використанні досягнень науково-технічного прогресу і нових методів економічних досліджень;

2. комплексність управління капіталізацією банків, котра полягає в детальному дослідженні напрямів, функцій та механізмів цього процесу;

3. динамізм управління капіталізацією банків, спрямований на безперервний облік внутрішніх і зовнішніх факторів, який впливає на цей процес;

4. інтегрованість управління капіталізацією банків із загальною системою їх управління. Цей принцип указує на те, що при розроблені основних положень діяльності банку з управління його капіталізацією вони повинні базуватися на основних цілях і завданнях функціонування банку;

5. системність управління капіталізацією банків, орієнтована на кінцевий результат, котра виражає ступінь відповідності кількісних і якісних параметрів цього процесу, що відповідають вимогам ринку й відображають ефективність механізмів управління капіталізацією банків [10].

Виходячи із принципів управління капіталізацією банків, розробляються цілі та завдання управління.

Метою управління капіталізацією банків є збільшення їх капіталу та забезпечення достатнього його обсягу для підвищення фінансової стійкості банків.

Для досягнення зазначеної мети ставляться такі завдання управління капіталізацією банків:

– удосконалення нормативно-правової бази управління капіталізацією банків. Це завдання характеризується приведенням нормативно-правової бази, щодо управління капіталізацією банків до сучасних вимог і потреб фінансового сектора України, а також до норм європейського законодавства;

– удосконалення організації управління капіталізацією банку. Указане завдання передбачає: визначення структурних підрозділів банку, які беруть участь у процесі управління капіталізацією та відповідають за її ефективність; планування складу й структури капіталу банку; застосування економіко-математичних методів оцінювання якості капіталу банку; визначення інструментів та методів регулювання капіталу банку;

– розвиток фінансово-економічної підтримки управління капіталізацією банку. Це завдання спрямовано на пошук прямих і непрямих вітчизняних або іноземних інвестицій у нарощення капітальної бази банку;

– підвищення якості капіталу. Це завдання передбачає використання нових методів та форм залучення капіталу, що зможуть забезпечити банку тривалий перспективний розвиток;

– забезпечення стабільного довгострокового фінансування. Це завдання спрямовано на залучення якісно нових джерел фінансування капіталу банку різних рівнів на довгостроковій основі.

Таким чином, запропоновані принципи, цілі й завдання управління капіталізацією банків дозволяють виділити складові механізму управління капіталізацією банку:

– нормативно-правову;

– організаційну;

– фінансово-економічну [10].

При цьому слід зауважити, що наведені складові будуть ефективними тільки за умови повної реалізації всіх функцій управління в їх сукупності та взаємозв'язку. Такими функціями є:

– планування процесу управління капіталізацією банку передбачає застосування високого ступеня відповідності об'єкта управління об'єктивним закономірностям його розвитку й повинно охоплювати все різноманіття методів, форм і засобів управління. Функція планування є однією з найважливіших функцій управління, тому що це процес побудови алгоритму майбутніх дій, котрий веде до реалізації поставленої мети та містить передбачувані результати його виконання;

– організація процесу управління капіталізацією банку передбачає формування єдиної вертикальної державної організаційно-координуючої структури, починаючи від основних законів України й закінчуючи внутрішніми нормативними актами банків;

– контроль за процесом управління капіталізацією банку передбачає здійснення нагляду за кожним етапом формування капіталу як з боку регулятора, так і на рівні самого банку з метою запобігання порушенням та зловживанням;

– аналіз процесу управління капіталізацією банку передбачає застосування комплексного підходу з метою виявлення недоліків і пошуку резервів зростання капіталу банку з урахуванням потреб банку та стану фінансової системи країни;

– регулювання управління капіталізацією банку передбачає формування на макрорівні функціонального і дієвого законодавства, орієнтованого на довгострокові цілі функціонування

банку, виключає суперечливість окремих законодавчих та нормативних актів і комплексно охоплює все правове поле банківської діяльності;

– стимулювання управління капіталізацією банку передбачає вдосконалення наукового підходу до формування політики цього процесу, а також створення необхідних правових умов, що захищають банк від корупції.

Таким чином, розглянуті елементи дозволяють розглядати сучасну концепцію управління капіталізацією банків (рис. 3) як систему, основними цілями реалізації якої є поліпшення здатності банківського сектора справлятися з наслідками фінансово-економічних криз, збільшення капіталу банків України й упровадження міжнародних нормативів з управління капіталом і ліквідністю банку.

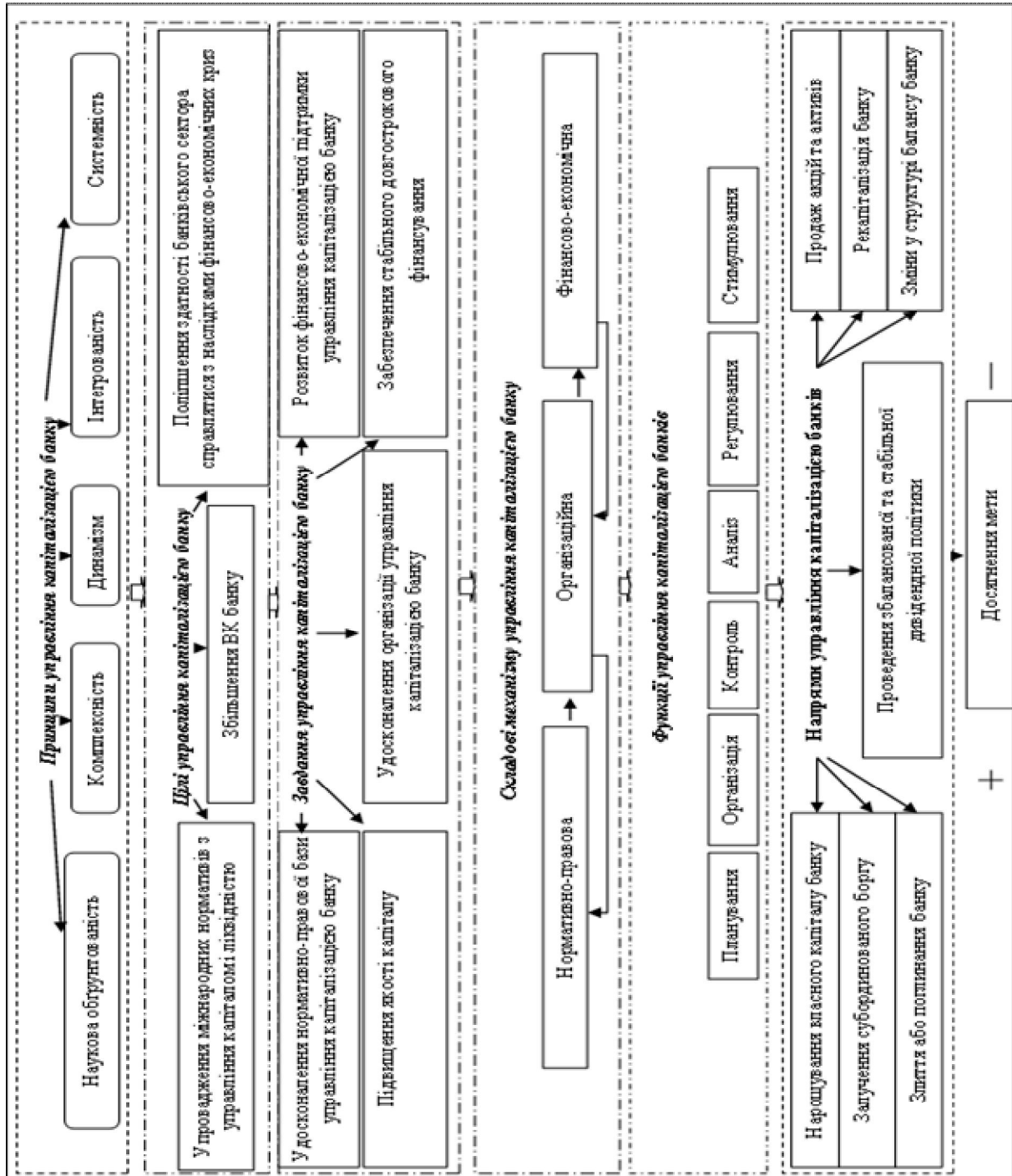

Рис. 3. Сучасна концепція управління капіталізацією банків в Україні

*Складено автором на основі роботи[10]

Протягом останніх років унаслідок глобалізаційних та інтеграційних процесів в економіці особливої актуальності набуває економічний капітал, який дозволяє банку покривати основні види ризиків, а саме: кредитний, ринковий та операційний. Запропоновано методику, що дозволяє банку здійснювати діагностику капіталізації банківської установи за такими основними напрямками: визначення основних показників, що впливають на рівень капіталізації банківської установи; аналіз рівня достатності капіталу; ефективність використання ресурсів; виявлення факторів, які визначатимуть рівень капіталу банківської установи у майбутньому.

Вітчизняні банки відчують дедалі більшу потребу в збільшенні обсягів капіталу, особливо після прийняття відповідних постанов НБУ, тому планування перспектив розвитку капітальної бази розглядається як одне з основних завдань менеджменту банку.

Таким чином, еволюція концепції управління капіталізацією банків показує зміну парадигми нормативно-правового регулювання і нагляду за діяльністю банків, а також визначає шляхи модернізації банківського бізнесу в аспекті підвищення якості структури капіталу, систем корпоративного ризик-менеджменту. Для успішної інтеграції України в єдиний економічний простір, а подальше у європейське співтовариство необхідно комплексно і злагоджено вирішувати питання антикризового регулювання достатності банківського капіталу з урахуванням міжнародних правил.

Висновки. Отже, на сучасному етапі розвитку банківської системи в умовах економічної нестабільності гостро стоїть питання підвищення рівня капіталізації банків України. Формування ефективної системи управління капіталізацією банків потребує врахування внутрішніх та зовнішніх факторів, що на неї впливають і від яких залежать перспективи функціонування банку та вибір стратегічної цілі його розвитку.

Відповідно сучасна концепція управління капіталізацією банків в Україні передбачає досягнення цілей і завдань управління шляхом реалізації функцій та напрямів, які ґрунтуються на принципах динамізму, комплексності, інтегрованості, системності та наукового підходу. Упровадження зазначених у концепції заходів сприятиме підвищенню капіталізації банківської системи України, а також підвищить конкурентоспроможність вітчизняних банків на світовому фінансовому ринку та забезпечить фінансову стабільність національної економіки на шляху інтеграції у світове господарство.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо упередження (мінімізації) негативного впливу на стабільність банківської системи: проект Закону України № 4938 від 27.05.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua>.
2. Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Концентрація банківського капіталу в Україні: управління і досвід: монографія / С.К. Реверчук, О.Д. Вовчак, Ю.О. Бойко / за наук. ред. д.е.н., проф. С.К. Реверчука. – Львів : Растр-7, 2012. – 192 с.
4. Герасименко В. Управління власним капіталом банку в Україні в умовах фінансової кризи / В. Герасименко, Р. Герасименко // Вісник НБУ. – 2010. – № 10. – С. 12 – 17.
5. Гірняк В.В. Управління процесами оптимізації структури капіталу банку: монографія / В.В. Гірняк, Н.В. Дунас; Нац. банк України, Ун-т банк. справи Нац. банку України, Львів. ін-т банк. справи. – Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2014. – 231 с.
6. Коваленко В.В. Капіталізація банків: методи оцінювання та напрямки підвищення: монографія / В.В. Коваленко, К.Ф. Черкашина. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 153 с.
7. Міщенко В.І. Капіталізація банківської системи України: сьогодення та перспективи / В.І. Міщенко // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 7. – С. 11 – 17.
8. Савлук С.М. Власний капітал комерційного банку: монографія / С.М. Савлук. – К.: КНЕУ, 2012. – 456 с.
9. Слав'юк Р.А. Методологічні основи аналізу капіталізації комерційних банків / Р. А. Слав'юк // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2008. – № 2. – С. 28 – 32.
10. Волкова В.В. Концепція вдосконалення механізму управління капіталізацією банків у сучасних умовах / В.В. Волкова // Економічний вісник Донбасу. – 2008. – № 4(14). – С. 169 – 178.

УДК 336.71(477)

Худолій Юлія Сергіївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і банківської справи, Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка. **Особливості сучасної концепції управління капіталізацією банків в Україні.** Розглянуто внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на процес управління капіталом банківської установи. Визначено принципи побудови концепції управління капіталізацією банку. Обґрунтовано основні складові сучасної концепції управління капіталізацією банків в Україні.

Ключові слова: управління капіталом банків, капіталізація банківської системи, концепція управління капіталом банків.

УДК 336.71(477)

Худолий Юлія Сергеевна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансов и банковского дела. Полтавский национальный технический университет им. Ю. Кондратюка.
Особенности современной концепции управления капитализацией банков в Украине. Рассмотрены внутренние и внешние факторы, влияющие на процесс управления капиталом банковского учреждения. Определены принципы построения концепции управления капитализацией банка. Обоснованы основные составляющие современной концепции управления капитализацией банков в Украине.

Ключевые слова: управление капиталом банков, капитализация банковской системы, концепция управления капиталом банков.

UDC 336.71(477)

Khudolii Yu., Ph.D., Associate Professor, Department of Finance and Banking, Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University.
Features of modern capitalization management concept of Ukrainian banks. The internal and external factors affecting the capital management process of the banks were described in the article. Principles of the management capitalization concepts of banks were defined. The basic components of modern management capitalization concepts of banks in Ukraine were determined.

Keywords: bank's capital management, the capitalization of the banking system, capitalization management concept.